

Οι εκπαιδευτικοί συμβουλεύουν...Γιατί ένα παιδί μαθαίνει να είναι πιο ανεξάρτητο στο σχολείο από ότι στο σπίτι;

Μαριάννα Αβερκίου

Παιδαγωγός Med, Εκπαίδευση Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών, Φιλολόγος

Συχνά συνειδητοποιούμε ότι ένα παιδί λειτουργεί με διαφορετικό τρόπο στο σχολείο από ότι στο σπίτι του.

Μία παράμετρος, είναι θέματα που σχετίζονται με την ανεξαρτησία του. Η ανεξαρτησία - και ανάλογα με την ηλικία του παιδιού - συνήθως αφορά στα ακόλουθα:

- Ντύσιμο (βάζω – βγάζω ρούχα, αξεσουάρ και παπούτσια)
- Τροφή (τρώω με μικρή βοήθεια ή μόνος μου, χρησιμοποιώ κουτάλι, πιρούνι και αργότερα ακόμα και μαχαίρι)
- Τουαλέτα (απαλλάσσομαι από την πάνα ή πηγαίνω μόνος μου και τηρώ τους αντίστοιχους κανόνες υγιεινής)
- Προσωπική υγιεινή (πλένω σωστά χεράκια ή δοντάκια, φροντίζω και περιποιούμαι τον εαυτό μου)
- Καθαριότητα και μάζεμα (φροντίζω ο χώρος μου να είναι καθαρός ή ακολουθώ πιο γρήγορα οδηγίες για να μαζέψω το παιχνίδι με το οποίο έπαιξα)
- Ενασχόληση με δραστηριότητες (παίζω μόνος μου ελεύθερα και ολοκληρώνω οργανωμένες δραστηριότητες έχοντας μικρή ή μηδαμινή βοήθεια από τον ενήλικα)
- Προσαρμογή σε νέα δεδομένα και καταστάσεις (που δεν θα με αποσυντονίσουν ή με καθυστερήσουν)

Για κάθε ένα από τα παραπάνω βήματα ανεξαρτησίας στο σχολικό πλαίσιο υπάρχουν συγκεκριμένες συνθήκες που πολύ συχνά οδηγούν το παιδί στο να είναι πιο ανεξάρτητο από ότι στο σπίτι. Υπογραμμίζεται βέβαια ότι πρώτα χρειάζεται το παιδί να προσαρμοστεί στο σχολικό περιβάλλον.

Οι σχολικές συνθήκες που συμβάλουν στην ανεξαρτησία του παιδιού είναι:

- Το δομημένο περιβάλλον που υπάρχει εκ των προτέρων δηλαδή πριν από την είσοδο του παιδιού σε αυτό. Η δομή αυτή είναι δοκιμασμένη και αποτέλεσμα πολύχρονης εμπειρίας. Έχει άμεση σχέση με την οργάνωση, την τήρηση ρουτίνων και κανόνων, τη συνέπεια και άλλα χαρακτηριστικά που βοηθούν ένα παιδί όχι μόνο να νιώσει ασφάλεια αλλά και να λειτουργήσει πιο ανεξάρτητα αφού γνωρίζει από την αρχή τι πρέπει να κάνει και πώς να το κάνει.
- Η συναναστροφή του παιδιού με συνομήλικα παιδιά που αποτελούν τα καταλληλότερα κοινωνικά πρότυπα προς μίμηση. Όταν η πλειονότητα των παιδιών τρώει με κουτάλι το φαγητό του τότε είναι πολύ πιθανό και το ένα που δεν ξέρει να το κάνει, να μιμηθεί τα άλλα και να το πετύχει.
- Ο ίδιος ο παιδαγωγός, ο οποίος λόγω της εμπειρίας του με πολλά παιδιά έχει μάθει να δίνει πιο συγκεκριμένες οδηγίες ή να σπάει μια πολύπλοκη δραστηριότητα σε μικρότερα βήματα επιτυχίας. Συχνά, έχει σημασία και η σταθερότητά του στην χρησιμοποίηση επιβραβεύσεων και συνεπειών καθώς επίσης, και η έλλειψη χρόνου για προσωπική ενασχόληση μόνο σε ένα παιδί για πολλή ώρα. Για παράδειγμα, ένα παιδάκι μαθαίνει να φοράει και να κουμπώνει γρήγορα το μπουφάν του επειδή βλέπει και τα υπόλοιπα να το κάνουν και αυτό πρέπει να γίνει γρήγορα

ώστε να προλάβουν να βγουν να παίξουν στον κήπο του σχολείου. Πολύ σημαντικό είναι επίσης, ότι οι παιδαγωγοί βρίσκονται σε ώρα εργασίας στο σχολείο οπότε και οι ίδιοι ακολουθούν όλους τους κανόνες που αναδεικνύουν τον επαγγελματισμό τους.

- Το περιβάλλον του σχολείου, όπου τα ερεθίσματα είναι κατά πολύ περισσότερα από του σπιτιού (ως προς τα υλικά, τα πρόσωπα, τη φασαρία) που συχνά βοηθούν τα παιδιά να βρίσκεται σε εγρήγορση και τελικά να λειτουργήσει πιο γρήγορα και ανεξάρτητα.

Από την άλλη πλευρά, στο σπίτι του παιδιού παρατηρούνται κάποιες συγκεκριμένες συνθήκες που ενδεχομένως να επιβραδύνουν την ανεξαρτησία του. Και ως ένα μεγάλο βαθμό αυτό είναι λογικό να συμβαίνει. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα παρακάτω:

- Το περιβάλλον του σπιτιού είναι πιο χαλαρό ως προς τη δομή. Χαρίζει ασφάλεια και ηρεμία. Είναι το μέρος, όπου όλα τα μέλη θα επιστρέψουν σε αυτό για να ξεκουραστούν θα αφεθούν και θα θεωρήσουν δεδομένη την αγάπη και αποδοχή των άλλων. Διατυπώνοντάς το διαφορετικά, ο καθένας μπορεί να είναι ο εαυτός του και να εκδηλώσει συναισθήματα θυμού, λύπης σε μεγαλύτερη ένταση. Η τήρηση προγραμμάτων και ρουτινών είναι πιο ρευστή.
- Οι γονείς αναπόφευκτα επιτρέπουν πιο εύκολα στο παιδί τους να καθυστερήσει, αναβάλλει ή αποφύγει να κάτι ανεξάρτητα. Αυτό γίνεται λόγω έλλειψης χρόνου ή επειδή θέλουν να σιγουρευτούν ότι κάτι θα γίνει σωστά και γρήγορα. Συνακόλουθα, καθυστερούν χρονικά να μάθουν στο παιδί τους να λειτουργεί σε συγκεκριμένα πράγματα ανεξάρτητα, λόγω ανασφάλειας ή δικής τους αναβλητικότητας. Τέλος, τείνουν να επαναλαμβάνουν πολλές φορές μια οδηγία που στο τέλος, μπορεί και να παιδί να μην ακολουθήσει ποτέ, χωρίς να υπάρχει συνέπεια και σταθερότητα σε ό,τι λένε ή κάνουν.

Ως ένα βαθμό, τα παραπάνω είναι λογικό να συμβαίνουν γιατί δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι όπως το παιδί νιώθει άνετα στο περιβάλλον του σπιτιού του έτσι το ίδιο δικαίωμα έχουν και οι γονείς του, οπότε και θεωρούνται φυσιολογικές κάποιες αναβολές, εντάσεις ή καθυστερήσεις ως προς την ανεξαρτησία του παιδιού σε θέματα που είναι χρονοβόρα και χρειάζονται υπομονή και επιμονή και οργάνωση.

Σε πολλά από τα ζητήματα που ανακύπτουν στο σπίτι το σχολείο μπορεί να βοηθήσει. Με μία στενή συνεργασία και σταθερή επικοινωνία μεταξύ των παιδαγωγών και των γονέων, ένα παιδί μπορεί να κερδίζει μεγαλώνοντας σταδιακά βήματα ανεξαρτησίας γενικεύοντάς τα και στα δύο πλαίσια αν μπορούν να απαντηθούν δύο ερωτήματα:

- Τι κάνουμε στο σχολείο ως προς την ανεξαρτησία του παιδιού, που μπορεί να βοηθήσει στο σπίτι;
- Τι γνωρίζουμε ως γονείς και βασικοί γνώστες του χαρακτήρα και της συμπεριφοράς του παιδιού, που μπορεί να βοηθήσει περισσότερο στο σχολείο;

Και ένα μικρό παιδί που κοιτάζει μακριά το μέλλον του θα μπορούσε να πει σε εμάς τους ενήλικες:

«Βοήθησε με να το κάνω μόνος μου.

Για να μάθω στο μέλλον να λειτουργώ και να ζω μόνος μου.

Να συνυπάρχω αρμονικά με τους άλλους έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνατότητές μου.

Να σκέφτομαι ανεξάρτητα.»

